

Nyilvánvalóan az ezredesnek is és a navahónak is kezd elege lenni az egészből. Mindketten csak sejtették, de nem tudták korábban, hogy mire vállalkoztak. Csak itt, a kiképzés vége felé vált egyre világosabbá, hogy töredezett maradt a csoport, nem fogadta be az indiánt.

Az ezredes nem tudja, hogyan számoljon be a kudarcról a tábornoknak, ráadásul a navahó is jelzi, hogy inkább hazamegy a falujába, nem vállalja a bevetést.

A tanár megszervezi a katonák gyűlését, amint várják az ezredest. A kínált helyzet szerint az indián nincs köztük, az ezredes pedig korábban jelezte, hogy életbevágóan fontos dolgot fog mondani. A parancsnok késik...

Az ezredes (A TANÁR SZEREPBEN) nagy lendülettel érkezik, és hidegen közli katonáival, hogy ő befejezettnek tekinti a kiképzést, de ha a navaho hazamegy, akkor nem lesz kapcsolattartó – rejtjelbeszélő a csoportban, tehát bevetésre nem mehetnek.

A következménye: öt lefokozzák – kiképzőtiszt többet nyilván nem lesz, a katonákat pedig szétosztják egyéb harcoló alakulatokhoz.

De van még egy utolsó lehetőség. Győzzék meg a navahót: maradjon és vállalja a bevetést!

12. FÓRUM-SZÍNHÁZ

A tanár arra kéri a gyerekeket, hogy készítsenek fel egy „szószólót” maguk közül, aki majd meggyőzi a navahót: mégis maradjon!

A navahó szerepét a tanár játssza, és az indián minden bánatát, megbántottságát rázúdítja a „fehér emberre”.

13. NAPLÓRÉSZLETEK

A tanulók az ezredes naplójából idéznek egy-egy mondatot, amelyet az ominózus meggyőző beszélgetés után írt. A parancsnok naplójában tanácsokat is ad egy későbbi kiképzés vezetőjének: „Mit és hogyan tegyen, ha azt akarja, hogy egy navahót befogadjon és munkatársának tekintsen egy előítéletekkel érkező felderítő csoport.”

A gyűlölet

Vatai Éva

Az órasorozat részei:

1. Előkészítő drámajáték
2. A gyűlölet (rendezte M. Kassovitz) – filmnézés
3. Levezető drámajáték

Időtartam: 6 tanóra, lehetőleg 2+2+2 bontásban

Csoport: 18-20 fiatal, 17-18 évesek, a drámajátékban jártasak

I. Humberek és tacomák

„előkészítő” drámajáték (2 óra)

Téma: Két különböző kultúrájú embercsoport kényszerül együtt élni. Az együttlakás során születő érzéseket s a problémák kezelési lehetőségeit vizsgáljuk.

Helyszín: drámajátékra előkészített osztályterem

Tanulási terület: hogyan jelenik meg két csoport között az ellenségeskedés; az ellenségeskedésből eredő problémák kezelése

Fókusz: Valóban néhány gyalázkodó újságcikk miatt ugrik össze két népcsoport?

Történetváz: Több sziget konföderációban él együtt az óceánon. A szigetek küldötteiből álló konföderációs tanács a legnagyobb szigeten székel. A **függetlenség**, a **tolerancia** és a **demokrácia** nevében hozott döntéseiket feltétel nélkül elfogadják a szigetek lakói. Egy nap földmozgás és vulkánkitörés veszélye miatt az egyik sziget lakóit áttelepítik a szomszédos szigetekre. A kényszerű együttélés prob-

lémákat szül, hamarosan erőteljes uszító hangok hallatszanak. Az ezek után kibontakozott helyzetről, s az abból fakadó problémák lehetséges kezeléséről szól a drámaóra.

JÁTÉKOK

1. **Papírsziget-játék:** Elhelyezek három papírt a játéktérben. A játsszók sétálnak a papírok között. Taps-ra igyekeznek valamelyik papíron elhelyezkedni – egy papírra csakis hárman férnek. A papírlapokról lemaradók összekapaszkodással „élhetnek tovább”: fogniuk kell egymás kezét (mindezt pillanatokon belül).
2. **Páros szobor:** Készítetek páros szobrokat az előre megadott fogalmak alapján: konföderáció, tolerancia, demokrácia, függetlenség!

1. Tanári narráció

A továbbiakban a Szigetek Konföderációjába tartozó egyik nép tagjait fogjuk játszani – természetesen egy szigeten élünk. Egy papírlapon a feladatok során felhasználható információkat adok meg a népről, amelyeket egy (fiktív) útikönyvből másoltam.

Fontos tudni a humberekről (egy nemrég megjelent útikönyvből):

- kb. 500 éve telepedtek le az akkor még lakatlan szigeten, jelenleg mintegy háromezren vannak
- a szigeten található drága ásványokból élnek, amelyeket szorgos, kemény munkával gyűjtenek össze, s tesznek eladhatóvá
- egy istenben hisznek, igen vallásosak, szigorúak önmagukkal és másokkal szemben
- nem fogyasztanak alkoholt, s nem használnak tudatmódosító szereket
- kedvenc ételük a búzacsírából és mézből főzött wgreks, nemzeti italuk az alkoholmentes striks
- a gyorsan növekvő GDP arányában fizetnek be a konföderációs kasszába, s erre igen büszkék
- nemzeti ünnepeiken hatalmas tűzijátékot rendeznek, s virágból készült hajókat bocsátanak a vízre

2. Kis csoportos munkák

Építsétek tovább a népcsoportot a megadott információkat felhasználva! Mutassátok be a nép jellegzetességeit, mindennapjait drámás munkaformák segítségével: Milyen jellegzetes népszokásaik vannak? Melyik a legfontosabb nemzeti ünnepük és ezzel milyen (történelmi) eseményt ünnepelnek? Hogyan ünnepelnek? Hogyan vigadnak, hogyan gyászolnak?

Ajánlott munkaformák: kis vagy egész csoportos improvizációk, tablók, újságcikk, „beszél a tárgy”

Értékelés: Milyennek ismertétek meg a népet, amelynek tagjai vagytok? Milyen jellegzetes tulajdonságokat fedeztetek fel benne? Milyen érzés humbernek lenni? Mitől jó, ha jó? Mitől rossz, ha rossz?

3. Tanári narráció

A térség szigetei konföderációban élnek együtt az óceánon. A szigetek küldötteiből álló konföderációs tanács a legnagyobb szigeten székel. A *függetlenség*, a *tolerancia* és a *demokrácia* nevében hozott döntéseiket feltétel nélkül elfogadja valamennyi sziget lakója. A szigetek – bár időjárási viszonyaik igen kedvezőek – néha ki vannak téve veszélyes geofizikai jelenségeknek. Érvényes, minden sziget által aláírt szerződés köti őket, hogy szükség esetén szolidárisak legyenek egymással, és szorult helyzetükben – éppen azért, hogy függetlenségük megőrzése érdekében ne szoruljanak külső segítségre – megsegítik a konföderáció bajba jutott térségeit. Egy nap aggasztó előrejelzések látnak napvilágot: a tacomák szigetén kitörni készül a vulkán, heves földmozgások is várhatók. Sürgősen összeül a konföderációs tanács.

Fontos tudni a tacomákról (egy nemrég megjelent útikönyvből):

- őseik 1000 éve telepedtek le a szigetükön
- halászatból, vadászatból éltek, a mai napig is ez fő bevételi forrásuk
- mintegy ötezren vannak
- természeti isteneket tisztelnek
- szeretnek mulatni, enni-inni, a munkát nem veszik nagyon komolyan
- értékrendjük csúcsán a vitalitás, az élet élvezete áll
- nagyon vidámak és kreatívak: hangszereik messze földön híresek

- külsejük (sokszor elhanyagolt...) ne tévesszen meg senkit: kissé „elvarázsoltak”, de mindig nagylelkűek

Megbeszélés: Miben különbözik ez a népcsoport a humberektől?

4. Gyűlés

Lépjetek a humberek szerepébe, akiket a sziget közösségi házába hívtak össze! Egy beépített szereplő, aki a konföderációs tanács küldöttként érkezik, a következő levelet olvassa fel a humberek előtt.

Tisztelt Humberek!

Bizonyára követitek a feszült helyzet eseményeit. A földmozgás és a vulkánkitörés veszélye miatt el kell helyeznünk a szomszédos szigeteken 500-500 tacomát. 500 tacomának ideiglenesen a humberek szigetére kell költöznie. A sziget többi lakosát más szigetek fogadják be. Kérlek, készüljete fel a tacomák jövő hét hétfői érkezésére!

A beépített szereplőt arra figyelmeztetem, hogy – bár kiadhat kiegészítő információkat –, maradjon a hírvivő (objektív) szerepkörében, a reakciókat csak figyelje, de ne befolyásolja! A játékosoknak – természetesen – szerepből kell reagálniuk a felolvasott levélre, a hallott információkra.

Kiegészítő információk a beépített szereplő számára arra az esetre, ha a reakciók során kérdések is elhangoznak: A tacomák a humberek szigetéen a nyári tengerparti kisházakat kapják meg, nem kell közösen lakniuk, de a munkában, a mindennapi életben „közösködni fognak” a szigetlakókkal. Természetesen ideiglenes megoldásról van szó, a veszély elmúltával – ennek dátuma egyelőre nem ismeretes – visszaköltözhetnek szigetükre. A költözködésből és a tacomák ellátásából eredő kiadásokat a konföderációs tanács állja.

Egyeztetés: Szerintetek hogyan készülnek az együttélésre? Milyen problémákat vet föl a két különböző kultúrájú nép kényszerű együttélése? Hogyan készülnek fel erre a humberek?

5. Kis csoportos jelenetek

A tacomák érkezése és berendezkedése után két héttel vagyunk. Ábrázoljatok mindennapjaik egy-egy olyan helyzetét, amely során közös tevékenységben, munkában vesznek részt a két népcsoport tagjai, s ennek során apró összezördülések, kisebb fajta konfliktusok származtak.

Ajánlott konvenciók: alterego, telefonbeszélgetés, improvizáció

Értékelés: Sikerül-e a hétköznapokban egymást elfogadniuk? Ha már érezhetőek a különbözőségükből eredő ellentétek, miként próbálják megoldani ezeket a helyzeteket?

6. Újságcikkek, falragaszok (az utóbbi időkben sok ilyen jelent meg...)

Tényleg ezekkel kell mindenáron leélni az életünket? Tudjátok, gyakran mondogattam, hogy az a mi tragédiánk, hogy nekünk még a tacomákból is a legalja jutott. És nincs mire várni, az illúziók ideje lejárt. Mert a konföderáció jelenlegi vezetőitől ti nem várhattok semmit: arra kényszerítettek, hogy elviseljük ezeket a mocsadék utolsó állatokat, ezeket a senkiházi rohadékokat! Ez a nép aljas vagy műveletlen. Kihasznaál bennünket és félelemben tart. Igen, saját hazánkban éppen félni tanítanak minket. Mi lesz velünk, ha ezek végképp itt ragadnak? Ideje van a cselekvésnek, barátaim!

S ha újra megtanulunk félni, akkor ők győztek. Ha nem félünk, akkor mi győztünk, és miénk lesz a jövő, a saját jövőnk.

Egyeztetés: Hogyan hathatnak a lakosságra az ehhez hasonló cikkek? Milyen irányba módosította együttélésüket? Vajon mi járt azoknak a fejében, akik egyetértettek a hasonló szövegekkel?

7. Kis csoportos munkák – a cikk megjelenése utáni állapot feldolgozása

Lépjetek egy időre

- a cikk hangvételével, érzelmeivel egyetértők szerepébe,
- azoknak a szerepébe, akik védelmükbe veszik a tacomákat,
- a tacomák szerepébe!

Alkossatok olyan jeleneteket, melyekben a két népcsoport tagjai találkoznak a cikk megjelenésének napján! A cikk vagy a falragasz tartalmát valamennyien ismerik.

A következő munkaformákat ajánlom: 2-2 tabló felirattal, mimes játék, jelenet. A munkák eredményét a fent megadott sorrendben mutatják be a játékosok.

Értékelés: Hogyan változott meg a lakosok gondolkodása és lelkiállapota a cikk(ek) megjelenése után?

8. Gondolatkövetés

Menjetek be az üres térbe, s pár szóban mondjátok ki egy tacoma vagy egy humber gondolatát a kialakult feszült helyzet kapcsán. Egy ember több gondolatot is kimondhat – akár az egyik, akár a másik népcsoport tagjának szerepében.

9. Tévévita szerepcserével

A konföderációs televízió a kialakult helyzet hatására televíziós vitát rendez. A műsor címe: „*Miért nem tudunk mi együtt élni?*” Célja, hogy a médiában nyilvánosan feltárja a problémákat, s ezekre közösen megoldást találjanak. A vita kimenetele hatással lehet a jövő heti konföderációs költségvetési tárgyalásokra is. Egy játészó lépjen a műsorvezető szerepébe, s mint *moderátor* vezesse a beszélgetést.

Megkérem a játészókat, hogy a következő játékban lépjenek a tetszőleges népcsoport egyik tagjának szerepébe, és az ő helyzetükből és szemszögükből gondolják át a jelenlegi helyzetet. Válasszanak maguk közül a humberek játészók egy vezetőt, aki majd népe nevében érvel a vitán, s ugyanezt tegyék a tacomákat játészók is.

A munkaforma megegyezik a fórum-színház két csoportos változatával: a tacoma-vezért játészó mögött ott a többi tacoma, a humber-vezér mögött a humberek, akik ötletekkel, tanácsokkal segíthetik a „kiegyezést”.

Megjegyzés

A játékból időközben idegen nyelvű drámafoglalkozás lett, s mivel a foglalkozás célja az idegen nyelv használata, az óra sokkal verbálisabb lett. Így **adaptálásra** szorult a következő pontokon: 1. A földrajzi helyzet felvázolására helyben térképet rajzoltam. 2. A kiegészítő dokumentumok nyelvezetét leegyszerűsítettem. 3. A II. szakaszban nincs beépített szereplő, a hírt a tanár hozza. A hírvivő magasabb státuszba kerül, s rögtön megfogalmaztatja kételyeiket, illetve azoknak megoldására is ösztönöz. Közben listát készítünk a teendőkről. Így a gyűlés során végig szerepben maradnak a fiatalok. 4. A reflektív szakasz tévévitáját nem fórum-színházi formában, hanem két egymással szembenálló tömegként – a népcsoportját mindenki maga választotta meg – állítottam fel, hogy frontális vitává alakuljon a beszélgetés.

II. Kassovitz: A gyűlölet *(a film megtekintése: 2 óra)*

Mathieu Kassovitz filmjének (1995) kezdő képsorai már tíz évesek, de mintha 2005 novemberében készültek volna Párizs egyik külvárosában: mindenfelé égő autók, dühtől tomboló fiatalok, rohamrendőrök. A bevándorlók gondjai a mai napig megoldatlanok, s ketyeg a francia társadalom időzített bombája – ahogy a film világító számlapú órája. A film betekintést ad a hajdani bevándorlók reményvesztett, a biztonságos életről már álmodni sem tudó gyerekeinek sajátos világába, amelyet a gyűlölet, az erőszak irányít. Kemények, szívósak, mert megtanulták az utca törvényeit: aki megkegyelmez, az elbukik.

Kérdések sokasága tolul az agyba: Hova vezet a destruktív gyűlölet? Ki maradhat életben? Kivé lesz a hatalom? Kezünkben tartjuk-e még a kormányt vagy egy nap világragédiába fordul az öngerjesztő folyamat? Lefékezhető-e a gyűlölet, átalakítható-e még szolidaritássá, szeretetté?

A külvárosi bevándorló-negyedben élő három fiatal egy napját láthatjuk: a zsidó Vinc, a fekete Hubert és az arab Said triója inkább szemtanúja, mint résztvevője az eseményeknek. Két szerencsétlen véletlen révén azonban nyakig belekeverednek: egyrészt jól ismerik azt a fiút, akit előző nap nagyon megvertek az őrszobán a rendőrök, s kórházba került – így az újságok címlapjára. (Ezzel a film közvetve felveti a média felelősségét, míg most, 10 év múlva közvetlenül is megvádolható: Rambót, Supermant csinál a fiatalokból, akik aztán lubickolnak a kétes hírnév adta dicsőségben.) Másrészt Vinc megtalálta egy rendőr elhagyott fegyverét, így kialakítja filozófiáját: szemet szemért. Ha a megvert fiú meghal, ő is kinyír egy rendőrt. Tanúi leszünk a gyűlölet születésének...

III. A fiatalok

„levezető” drámajáték (2 óra)

A film cselekményének megbeszélése

A megbeszélés eredményeit rögzítjük (csomagolópapíron jobb, mint táblán, mert a későbbiekben is szükség lesz rá: kiegészítjük, a megbeszélések során utalunk az adatokra, eredményekre).

Milyen hatással volt rád a film?

Írd le egy papírra azt a három érzést, melyet a film váltott ki belőled! (Az érzéseket a csomagolópapírra írjuk: érdekes látni sokféleségüket, illetve az állandóan visszatérő érzéseket.)

Fogalmaz meg egy kérdést, amely a film nézése során vetődött fel benned!

A film 24 órájának felidézése a következő „drámai” fogalmak és építkezési szempontok felhasználásával:

- Mi a **drámai alaphelyzet**? (tüntetések, társuk kórházba szállítása, a talált fegyver, Hubert konditernének lerombolása)
- Milyen fenyegető események történnek? (a megtalált pisztoly, Vinc látomása, a rendőrök razziai, az elúszott pénz, botrány a buliban)
- Kik között van **konfliktus** a történet során? (fiúk-rendőrök, Astérix/fiúk, Hubert-Vinc stb.)
- Hogy alakul ki a **krízis**, amely a **katasztrófa**hoz vezet? (Az események miatt bevadult rendőrök megtámadják a fiúkat, akik a szabadulásuk után elvesztik a fejüket. A „kijózanodás” után hiába térnének vissza a régi kerékvágásba: rájuk zúdul a gyűlölet.)

A film három főszereplője három hasonló korú (18-20 éves), hasonló közegben élő (Párizs külvárosa), de különböző kultúrájú fiatal (fekete-afrikai, arab, zsidó).

1. Hubert/Vinc/Said

- Csoportokra szétválván **készítsünk listát** arról, mit tudunk a fiatalokról!
- **Ábrázoljuk állóképekben** azokat a filmbeli pillanatokot, amelyek során a fiatal találkozhatott a gyűlölettel!

2. A fegyver

Gyűlöletük kifejezésének leghatékonyabb módja egy Beretta típusú fegyver. A „tárgy szerepébe” lépve idézzük fel közösen a fegyver filmbeli útját, figyelve azokra a pontokra, amikor a fegyver miatt, a fegyverrel kapcsolatban katasztrófa közeli helyzetbe kerültek a fiatalok!

Beszél a tárgy:

- Egy rendőr vesztett el egy éjszakai bevetés során.
- Vinc talált meg, s elrejtett egy bérház alagsorában.
- Astérix megtanította a fiúkat arra, hogy lehet félni tőlem.
- Megríkattam egy skeenheadet.

3. A lövések

Játsszuk vissza lassított némajátékkal a film végét a három pisztolylövéssel, helyben és időben nagyon pontosan!

4. Kis csoportos improvizáció

Said az egyetlen életben maradt szemtanúja az eseményeknek. Játsszuk tovább a filmet! Ha itt nem fejlődne be, merre menne tovább a cselekmény? Milyen alternatívákat tudsz elképzelni sorsa alakulására?

Például: Said elszökik, de hamarosan megtalálják a rendőrök; Said feladja magát, de előtte a médiához fordul; Saidot elkapják, s „véletlen” agyonverik a rendőrök a közeli őrszobán.

5. Írásbeli házi feladat – Said levele

Said „szexuális kalandjairól” is szó van a filmben. Lecsukják, s csak a börtönben tudja meg, hogy egyik kapcsolatából fia született. 14 éve van itt, s még hat évig maradnia kell. A börtönben levelet ír 14 éves fiának, akit soha nem látott: próbál magyarázatot adni tetteire.

A levélben arra is térjen ki, hogyan alakult gondolkodása a börtönévek alatt!